

Tema 36. Les formes substitutives d'execució de les penes privatives de llibertat: definició i característiques, marc legal, llocs on s'executen i metodologia de la intervenció

Esquema

- I. Les formes substitutives d'execució de les penes privatives de llibertat
 1. La suspensió
 2. La substitució
- II. Definició i característiques. Objectius del programa
 1. El seguiment i el control
 2. Compliment de les obligacions o deures
 3. Tractaments
 4. Suport socioeducatiu
 5. Integració Social
 6. Objectius
- III. Marc legal
 1. La substitució
 2. La suspensió
 - 2.1. Suspensió ordinària
 - 2.2. Suspensió extraordinària
 - 2.3. Suspensió per malaltia greu amb patiments incurables
 - 2.4. Suspensió per trastorn mental greu sobrevingut
 3. Desenvolupament reglamentari
- IV. Llocs on s'executen
 1. Àmbit de salut mental
 2. Àmbit de drogodependències
 3. Àmbit d'alteracions de la percepció
 4. Altres obligacions
- V. Metodologia de la intervenció
 1. Fase inicial
 - 1.1. Objectius
 - 1.2. Pla de treball
 - 1.3. Informes a l'autoritat judicial
 2. Fase de seguiment
 - 2.1. Objectius
 - 2.2. Pla d'intervenció
 - 2.3. Informes a l'autoritat judicial
 - 2.3.1. Informes de seguiment
 - 2.3.2. Informes d'incidències
 3. Fase final
 - 3.1. Objectius
 - 3.2. Pla d'intervenció
 - 3.3. Informes a l'autoritat judicial

I. Les formes substitutives d'execució de les penes privatives de llibertat

El Codi penal preveu dues formes substitutives de l'execució de les penes privatives de llibertat: la suspensió i la substitució. En el supòsit de la suspensió, els òrgans judicials poden imposar condicions per atorgar-la, entre les quals hi ha el compliment de determinades obligacions o deures.

1. La suspensió

És la facultat que la llei atorga als jutges i magistrats de deixar en suspens durant un temps el compliment de determinades penes de presó. La suspensió pot estar condicionada al compliment de determinades obligacions o deures, com ara sotmetre's a tractament de deshabitació, de salut mental, de realització de programes formatius o altres deures.

2. La substitució

La substitució té com a finalitat evitar els ingressos curts a presó. Així, es permet que la privació de llibertat corresponent a la responsabilitat personal subsidiària per impagament de multes pugui substituir-se per treballs en benefici de la comunitat (art. 53 CP). I també s'obliga que quan sigui procedent imposar una pena de presó inferior a tres mesos, aquesta pena sigui substituïda en tot cas per una multa, treballs en benefici de la comunitat o localització permanent (art. 71.2 CP).

II. Definició i característiques. Objectius del programa

En els supòsits en què s'ha acordat una suspensió o substitució, la tasca que fan els equips d'MPA consisteix a fer la recerca del recurs i la derivació de la persona, així com el seguiment del compliment de les obligacions i deures imposats, amb tramesa d'informes periòdics a l'òrgan judicial.

Per portar a terme el compliment d'aquestes obligacions el Departament de Justícia disposa dels recursos de la xarxa comunitària, tant pel que fa a la Xarxa psiquiàtrica i de salut mental de Catalunya com pel que fa a la Xarxa d'atenció a les drogodependències.

Quan la suspensió està condicionada a la realització d'un tractament de deshabitació (de l'addicció a begudes alcohòliques, drogues tòxiques, estupefaents, substàncies psicotròpiques o d'altres que produeixin efectes anàlegs), de salut mental, programes formatius o altres deures, el tècnic responsable del seguiment ha d'emetre informes periòdics que explicitin l'inici del tractament, l'evolució del compliment, les modificacions que es produeixin i la finalització del tractament o programa; i ha d'adjuntar-hi els informes sobre l'evolució del penat que elabori el centre on la persona estigui rebent el tractament o duent a terme l'obligació.

1. El seguiment i el control

El seguiment i el control de l'evolució del penat es du a terme, d'una banda, a través de les entrevistes periòdiques i, de l'altra, a través de les coordinacions corresponents amb els professionals del recurs especialitzat. El responsable del recurs ha de facilitar

periòdicament els informes sobre l'evolució, i hi ha de fer constar tant la situació actual com la valoració corresponent.

El professional de treball en medi obert actua com a interlocutor entre la instància judicial i el recurs especialitzat, possibilitant l'intercanvi d'informació entre les institucions, canalitzant les seves demandes i proposant els canvis que comportin una adequació millor de la mesura a les característiques del penat.

2. Compliment de les obligacions o deures

Comporta la participació i la implicació del penat en programes formatius, laborals, culturals o d'altres, aprovats prèviament pel jutge o el tribunal, adequats a les característiques personals i encaminats a atendre les dificultats o mancances que presenta el penat.

3. Tractament

Comporta el compliment per part del penat d'un tractament especialitzat encaminat a atendre aquells trastorns i dificultats que presenta i que han influït en la comissió del delictes. El tipus de tractament s'ha d'adequar a les característiques del penat, d'acord amb el diagnòstic emès pels professionals especialitzats. El tractament ha de tenir una finalitat terapèutica i potenciar la integració progressiva a la comunitat.

4. Suport socioeducatiu

El control del compliment de les formes substitutives ha d'anar acompanyat d'un seguiment socioeducatiu, que porta a terme el professional de medi obert. Aquest seguiment ha de potenciar els elements de responsabilització i integració social de la persona. La intervenció del professional de medi obert ha de facilitar-li el compliment de la mesura, clarificant-ne i enquadrant-hi els aspectes formals. Alhora, es planteja una relació d'ajuda i suport socioeducatiu per tal d'abordar la seva situació global, és a dir, la seva situació personal, familiar, social i judicial.

5. Integració social

El programa ha de promoure les potencialitats, capacitats i habilitats del penat per tal d'augmentar el seu nivell de competència social i millorar la seva qualitat de vida. La intervenció del professional s'emmarca en un treball de coordinació regular amb els recursos comunitaris de l'entorn més immediat, per tal que aquests recursos i la mateixa comunitat puguin donar suport al penat. La participació activa de la comunitat amb els recursos institucionals i humans és un element fonamental per garantir al penat una socialització adequada.

6. Objectius

Garantir el compliment formal de les formes substitutives de les penes privatives de llibertat.

Desenvolupar els continguts responsabilitzadors i socialitzadors propis del Programa d'intervenció de les formes substitutives.

Vetllar per una evolució positiva si el penat es troba sota tractament de deshabitació o bé si participa en programes formatius o d'altres.

III. Marc legal

Marc legal de les formes substitutives d'execució de les penes privatives de llibertat

El Codi penal preveu la substitució i la suspensió de l'execució de les penes privatives de llibertat. En el supòsit de suspensió, els òrgans judicials poden imposar condicions per atorgar-la, entre les quals hi ha el compliment de determinades obligacions o deures.

1. La substitució de les formes substitutives d'execució de les penes privatives de llibertat

La Llei orgànica 1/2015, de 30 de març, per la qual es modifica la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal, suprimeix l'article 88, que possibilitava que els jutges o els tribunals poguessin substituir, amb determinades condicions, les penes de presó que no superessin un any per una multa o per treballs en benefici de la comunitat.

Aquesta Llei, amb la finalitat d'evitar els ingressos curts a presó, manté que la privació de llibertat corresponent a la responsabilitat personal subsidiària per impagament de multes pot ser substituïda per treballs en benefici de la comunitat (art. 53 CP). En aquest cas, cada dia de privació de llibertat equival a una jornada de treball.

També cal esmentar que el Codi penal regula en l'article 71.2, dintre de les regles generals per a l'aplicació de les penes, que quan sigui procedent imposar una pena de presó inferior a tres mesos, aquesta pena ha de ser substituïda en tot cas per una multa, treballs en benefici de la comunitat o localització permanent, i cada dia de presó s'ha de substituir per dues quotes de multa o per una jornada de treball o per un dia de localització permanent.

A banda de les substitucions esmentades, l'article 89 CP regula que les penes de presó de més d'un any imposades a un ciutadà estranger se substitueixin per la seva expulsió del territori espanyol. Excepcionalment, quan sigui necessari per assegurar la defensa de l'ordre jurídic i restablir la confiança en la vigència de la norma infringida pel delictes, el jutge o el tribunal pot ordenar l'execució d'una part de la pena, que no pot ser superior a dos terços de la seva extensió, i la substitució de la resta per l'expulsió del penat del territori espanyol.

2. La suspensió de l'execució de les penes privatives de llibertat

És la facultat que la llei atorga als jutges i els magistrats de deixar en suspens durant un temps el compliment de determinades penes de presó. La suspensió pot estar condicionada al compliment de determinades obligacions o deures. El Codi penal estableix quatre tipus de suspensió:

2.1. Suspensió ordinària (art. 80 i següents CP)

Abasta les penes privatives de llibertat que no siguin superiors a dos anys i es determina d'acord amb la perillositat de la persona i tenint en compte les

característiques personals del subjecte, dels fets i de la durada de la pena. Els requisits són (art. 80 CP):

- Que la pena o la suma de penes imposades no superi els dos anys. Aquest còmput no inclou la responsabilitat subsidiària derivada de l'impagament de multes.
- Que la persona hagi delinquit per primer cop (sense tenir en compte condemnes per delictes imprudents ni antecedents cancel·lats o que es puguin cancel·lar).
- Que s'hagin satisfet les responsabilitats civils i s'hagi fet efectiu el decomís determinat en sentència.

El termini de suspensió és de dos a cinc anys per a les penes privatives de llibertat que no superin els dos anys, i de tres mesos a un any per a les penes lleus.

El jutge o el tribunal pot condicionar la suspensió al compliment de les prohibicions i els deures següents quan això sigui necessari per evitar el perill de comissió de nous delictes, però no pot imposar deures i obligacions que siguin excessius i desproporcionats (art. 83 CP):

1a. Prohibició d'aproximar-se a la víctima o a aquells dels seus familiars o altres persones que determini el jutge o el tribunal, als seus domicilis, als seus llocs de treball o a altres llocs habitualment freqüentats per ells, o de comunicar-s'hi per qualsevol mitjà.

2a. Prohibició d'establir contacte amb persones determinades o amb membres d'un grup determinat.

3a. Mantenir el lloc de residència en un lloc determinat.

4a. Prohibició de residir en un lloc determinat o d'acudir-hi.

5a. Comparèixer personalment amb la periodicitat que es determini davant el jutge o el tribunal, les dependències policials o el servei de l'Administració que es determini, per informar de les seves activitats i justificar-les.

6a. Participar en programes formatius, laborals, culturals, d'educació viària, sexual, de defensa del medi ambient, de protecció dels animals, d'igualtat de tracte i no discriminació, i d'altres de similars.

7a. Participar en programes de deshabituació del consum d'alcohol, drogues tòxiques o

substàncies estupefaents, o de tractament d'altres comportaments addictius.

8a. Prohibició de conduir vehicles de motor que no disposin de dispositius tecnològics que condicionin la seva encesa o el seu funcionament a la comprovació prèvia de les condicions físiques del conductor.

9a. Complir els altres deures que el jutge o el tribunal consideri convenients per a la rehabilitació social del penat, amb la seva conformitat prèvia.

Quan es tracti de delictes comesos sobre la dona per part de qui sigui o hagi estat el seu cònjuge, o de qui hi estigui o hi hagi estat lligat per una relació similar d'afectivitat, s'imposen sempre les prohibicions i els deures indicats a les regles 1a, 4a i 6a.

El jutge o el tribunal ha de revocar la suspensió i ha d'ordenar l'execució de la pena quan el penat:

- a) Sigui condemnat per un delicte comès durant el període de suspensió i això posi de manifest que l'expectativa en què es fundava la decisió de suspensió adoptada ja no es pot mantenir.
- b) Incompleixi de manera greu o reiterada les prohibicions i els deures que li hagin estat imposats d'acord amb l'article 83, o se sostregui al control dels serveis de gestió de penes i mesures alternatives de l'Administració penitenciària.
- c) Incompleixi de manera greu o reiterada les condicions que, per a la suspensió, s'hagin imposat de conformitat amb l'article 84.
- d) Faciliti informació inexacta o insuficient sobre el parador de béns o objectes el decomís dels quals ha estat ordenat.

Si l'incompliment de les prohibicions, els deures o les condicions no ha tingut caràcter greu o reiterat, el jutge o el tribunal pot:

- a) Imposar al penat noves prohibicions, deures o condicions, o modificar les ja imposades.
- b) Prorrogar el termini de suspensió, sense que en cap cas no pugui excedir la meitat de la durada del que s'ha fixat inicialment.

Transcorregut el termini de suspensió fixat sense que el subjecte hagi comès un delicte que posi de manifest que l'expectativa en què es fundava la decisió de suspensió adoptada ja no es pot mantenir, i complertes de manera suficient les regles de conducta fixades pel jutge o el tribunal, aquest ha de disposar la remissió de la pena.

Excepcionalment, encara que no hi concorrin les condicions 1a i 2a de l'article 80.2 (que el condemnat hagi delinquit per primera vegada i que la pena o la suma de les imposades no sigui superior a dos anys), i sempre que no es tracti de reus habituals, es pot disposar la suspensió de les penes de presó que individualment no excedeixin els dos anys quan les circumstàncies personals del reu, la naturalesa del fet, la seva conducta i, en particular, l'esforç per reparar el dany causat, ho aconsellin.

En aquests casos, la suspensió s'ha de condicionar sempre a la reparació efectiva del dany o la indemnització del perjudici causat d'acord amb les seves possibilitats físiques i econòmiques, o al compliment de l'acord a què es refereix la mesura 1a de l'article 84 (acord de mediació). Així mateix, s'ha d'imposar sempre una de les mesures a què es refereixen els numerals 2n o 3r del mateix precepte (pagament d'una multa o realització de treballs en benefici de la comunitat), amb una extensió que no pot ser inferior a la que resulti d'aplicar els criteris de conversió que s'hi fixen sobre un cinquè de la pena imposada.

2.2. Suspensió extraordinària (art. 80.5 CP)

Encara que no es donin les condicions 1a i 2a que preveu l'article 80.2 (que el condemnat hagi delinquit per primera vegada i que la pena o penes imposades, o la suma de les imposades, no sigui superior a dos anys), el jutge o el tribunal pot disposar la suspensió de l'execució de les penes privatives de llibertat no superiors a cinc anys dels penats que hagin comès el fet delictiu a causa de la seva dependència

de les substàncies assenyalades al número 2n de l'article 20 (begudes alcohòliques, drogues tòxiques, estupefaents, substàncies psicòtropes o d'altres que produeixin efectes anàlegs), sempre que el centre o servei públic o privat degudament acreditat o homologat certifiqui suficientment que el condemnat està deshabituat o sotmès a tractament per a aquesta finalitat en el moment de decidir sobre la suspensió.

En el cas que el condemnat estigui sotmès a un tractament de deshabituació, s'ha de condicionar la suspensió de l'execució de la pena al fet que no abandoni el tractament fins al seu acabament. No s'entenen com a abandonament les recaigudes en el tractament si aquestes no evidencien un abandonament definitiu del tractament de deshabituació. El termini de suspensió és de tres a cinc anys.

Transcorregut el termini de suspensió fixat sense que el subjecte hagi comès un delictes que posi de manifest que l'expectativa en què es fundava la decisió de suspensió adoptada ja no es pot mantenir, i complertes de manera suficient les regles de conducta fixades pel jutge o el tribunal, aquest ha de disposar la remissió de la pena. No obstant això, per disposar la remissió de la pena que ha estat suspesa d'acord amb l'apartat 5 de l'article 80, s'ha d'acreditar la deshabituació del subjecte o la continuïtat del tractament. Si no, el jutge o el tribunal n'ha d'ordenar el compliment, llevat que, un cop escoltats els informes corresponents, consideri necessària la continuació del tractament; en aquest cas pot concedir raonadament una pròrroga del termini de suspensió per un temps no superior a dos anys (art. 87 CP).

2.3. Suspensió per malaltia greu amb patiments incurables (art. 80.4 CP)

Es pot suspendre l'execució de qualsevol pena, sense subjecció a requisits ni obligacions, quan la persona condemnada està afectada per una malaltia molt greu amb patiments incurables, tret que en el moment de cometre el delictes ja tingués alguna pena suspesa per aquest motiu.

2.4. Suspensió per trastorn mental greu sobrevingut (art. 60 CP)

Es tracta de casos en què, un cop hi ha sentència ferma, s'aprecia en la persona penada una situació persistent de trastorn mental greu que li impedeix conèixer el sentit de la pena.

El jutge de vigilància penitenciària suspèn l'execució de la pena privativa de llibertat que se li havia imposat, i garanteix que rebí l'assistència mèdica que requereix. Amb aquest objectiu, pot disposar la imposició d'una mesura de seguretat privativa de llibertat, que no pot ser, en cap cas, més greu que la pena substituïda. Si la pena no és privativa de llibertat, el jutge ha de valorar si la situació de la persona li permet conèixer el sentit de la pena, i, si escau, suspèn l'execució de la pena i imposa les mesures de seguretat que consideri oportunes.

Un cop restablerta la salut mental, la persona penada ha de complir la sentència, si les penes no han prescrit, sens perjudici que el jutge o el tribunal, per raons d'equitat, pugui donar per extingida la condemna o reduir-ne la durada, en la mesura que el compliment n'esdevingui innecessari o contraproductiu.

3. Desenvolupament reglamentari

L'execució de les obligacions imposades com a condicions de suspensions d'execució de les penes privatives de llibertat ha estat desenvolupada pel Reial decret 840/2011, de 17 de juny, en els articles 14 a 19.

En general, un cop rebuda la documentació judicial, entrevistada la persona i determinat el centre o el servei on s'ha de dur a terme el compliment de l'obligació, els serveis socials penitenciaris elaboren un pla individual d'intervenció i seguiment que es comunica al jutjat sentenciador (o executor) sens perjudici de la seva executivitat immediata.

IV. Llocs on s'executen

L'execució de les obligacions es porta a terme mitjançant recursos especialitzats, preferentment de la xarxa pública, en què es pugui rebre el tractament adequat.

1. Àmbit de salut mental

Es realitzen en els centres psiquiàtrics que pertanyen a la xarxa pública de salut mental. Aquests centres estan sectoritzats d'acord amb les directrius del Departament de Salut, per tant, cada persona té, segons el seu lloc de residència, un hospital psiquiàtric de referència.

Les obligacions de tractament extern ambulatori s'executen en els centres ambulatoris de salut mental, d'acord amb la xarxa sectoritzada d'atenció en salut mental del Departament de Salut.

2. Àmbit de drogodependències

Les obligacions d'internament en centre de deshabitació es poden executar en els centres d'atenció a les drogodependències dependents de la xarxa pública sectoritzada i en els centres acreditats pels departaments de Salut o de Treball, Afers Socials i Famílies.

Les mesures de seguretat de tractament ambulatori es poden executar en els centres d'assistència i seguiment de drogodependència (CAS), d'acord amb la xarxa sectoritzada d'atenció a drogodependències del Departament de Salut.

3. Àmbit d'alteracions de la percepció

S'executen mitjançant els serveis socials d'acolliment residencial de l'Institut Català d'Assistència i Serveis Socials (ICASS) per a persones amb disminució; institucions tutelars i entitats d'iniciativa social reconegudes per la Generalitat; unitats residencials per a disminuïts en hospitals psiquiàtrics amb unitats de mitjana i llarga estada; entitats territorials que tinguin delegada la competència; o el corresponent equip de valoració i orientació del centre d'atenció a disminuïts (CAD) de l'ICASS, amb la finalitat de valorar el programa d'educació especial que es dissenyi i de col·laborar-hi.

4. Altres obligacions

Per executar les obligacions de sotmetiment a programes de tipus formatiu, cultural, educatiu, professional, d'educació sexual o d'altres de similars es poden utilitzar tots

els recursos de la xarxa sociocomunitària àmplia, els propis i els que tinguin convenis amb la Secretaria de Serveis Penitenciaris, Rehabilitació i Justícia Juvenil (SSPRJJ), i d'altres que es considerin adients. Les obligacions de custòdia familiar tenen com a contingut principal el seguiment de la persona pel delegat d'MPA, en funció del pla de treball establert juntament amb les persones designades com a responsables de la custòdia i, si escau, la coordinació, derivació i seguiment de tractaments o activitats que es realitzin en l'entorn comunitari.

Les obligacions de compliment de treballs en benefici de la comunitat, com a condició de la suspensió de penes privatives de llibertat, s'executen en entitats públiques o privades sense afany de lucre, legalment constituïdes i d'utilitat social, d'acord amb els criteris i requeriments dels mateixos treballs en benefici de la comunitat imposats com a substitució d'altres, o com a pena directa.

V. Metodologia de la intervenció

Tant el contingut del programa d'intervenció com els objectius específics i la temporalitat, estan determinats per la demanda recollida en la resolució judicial. Per tant, respecte a la suspensió de la pena amb compliment d'obligacions o deures, cal distingir entre els casos en què la intervenció principal es du a terme en un recurs especialitzat, amb seguiment i control per part del professional de medi obert, i aquells altres casos (bàsicament les obligacions de comparèixer davant l'administració) en què aquest professional és el referent principal de la intervenció.

Respecte a la suspensió de la pena per tractament de deshabitació, el delegat ha de fer de pont entre la instància judicial, el penat i el centre de tractament, a més de fer-ne el seguiment i el control de l'evolució. El professional de medi obert, una vegada establerta la coordinació amb el centre, ha de definir la seva intervenció específica. Les fases d'intervenció estan condicionades a la temporalitat de la mesura.

1. Fase inicial

Durada

- Inici: en la data de l'assignació del cas al professional concret.
- Finalització: amb la tramesa de l'informe inicial amb la proposta de pla de treball corresponent.

1.1. Objectius

- Recollir la informació necessària per poder concretar el pla de treball.
- Informar la persona de la seva situació i de les obligacions judicials que ha de complir.
- Delimitar el pla de treball i el procés que ha d'efectuar la persona del compliment de la mesura.
- Informar del contingut i objectius del programa que ha de dur terme.
- Responsabilitzar la persona de la realització del programa.
- Informar-la de les possibilitats de rebre ajuda i suport socioeducatiu, si escau, i aconseguir-ne la seva implicació.
- Establir la coordinació amb els professionals i els recursos a utilitzar.

- Valorar la viabilitat de dur a terme l'execució de la pena i valorar el risc de noves agressions en els supòsits de programes formatius i que el fets siguin dins de l'àmbit de la violència domèstica o de gènere.

1.2. Pla de treball

- Coordinació amb el professional que hagi elaborat l'informe d'assessorament, si n'hi ha, i/o amb l'òrgan judicial.
- Coordinació, si escau, amb els professionals que coneixen la persona o que hi estan intervenint.
- Entrevistar-se amb la persona per tal de:
 - Proporcionar-li la informació necessària quant a la situació judicial i els motius de la mesura judicial.
 - Emmarcar el contingut de les obligacions que cal complir i els objectius.
 - Conèixer la seva actitud enfront de la resolució judicial i d'altres aspectes que puguin condicionar el compliment.
- Cercar, si escau, els recursos necessaris per executar el programa.
- Establir el contingut i les condicions del pla de treball individualitzat, que ha de constar de:
 - Protocol d'observació: recollida de la informació referent al cas en els àmbits judicial, personal, familiar i social.
 - Pla d'intervenció: concreció dels àmbits d'intervenció, els objectius, les actuacions i els criteris d'avaluació que conformen el contingut del pla de treball, d'acord amb les obligacions que ha de complir el penat. Per dur-lo a terme s'han d'explicitar les condicions i els nivells de responsabilitat dels diversos recursos i dels professionals que intervenen en el cas, i els criteris de seguiment
- Elaborar l'informe inicial per a l'òrgan judicial i comunicar-li l'inici del compliment de la mesura penal alternativa. Aquest inici pot proposar-se amb una data compresa dins d'aquesta fase inicial, o bé coincidint amb l'inici de la fase de seguiment.

1.3. Informes a l'autoritat judicial

- L'objectiu és informar l'òrgan judicial corresponent sobre l'inici del seguiment del compliment i explicitar la proposta i el pla de treball establert.
- Contingut: informe inicial, en el qual han de constar: dades judicials i personals; situació actual; valoració; pla de treball; proposta.
- Temporalitat: transcorregut un mes des del nomenament del tècnic.

2. Fase de seguiment

Durada

- Inici: a partir de l'aprovació del pla d'intervenció per l'òrgan judicial.
- Finalització: quan s'hagi complert formalment l'execució de la mesura penal imposada, bé sigui perquè ha arribat al termini previst, bé per la consecució dels objectius descrits en el pla de treball.

2.1. Objectius

- Fer el seguiment i el control del pla d'intervenció.

- Aconseguir la implicació de la persona sotmesa a mesura i, si escau, de la seva família en el compliment de la mesura.
- En el cas que hi hagi diversos recursos implicats, garantir que la intervenció entre els diversos professionals es porti a terme de manera coordinada.

2.2. Pla d'intervenció

- Entrevistes periòdiques amb la persona i, si escau, amb la família.
- Coordinacions periòdiques amb els professionals que intervenen en el cas.
- Elaboració de l'informe judicial sobre l'evolució de la mesura i les incidències que es puguin produir durant el procés d'execució, argumentant de manera raonada les propostes que es considerin adients.

2.3. Informes a l'autoritat judicial:

2.3.1. Informes de seguiment:

- Objectiu: informar la instància judicial corresponent sobre l'evolució de la persona i del compliment del pla de treball.
- Contingut: dades judicials i personals; situació actual; valoració; proposta. Aquest informe ha d'anar acompanyat de l'informe del recurs, si escau.
- Temporalitat: als tres mesos de l'últim informe i, posteriorment, amb la periodicitat determinada per l'òrgan judicial o, si no, cada tres mesos.

2.3.2. Informes d'incidències

- Objectiu: informar la instància judicial de les incidències que es produeixen.
- Contingut: en funció del tipus d'incidència.
- Temporalitat: quan es detecti la incidència.

3. Fase final

Durada

- Inici: un cop dut a terme el pla d'intervenció establert.
- Finalització: amb l'elaboració de l'informe final o amb quan es rebí una resolució judicial que disposi la finalització de la intervenció.

3.1. Objectius

- Recollir i contrastar la valoració dels professionals que han intervingut en el desenvolupament del pla de treball.
- Analitzar i retornar a la persona sotmesa a mesura i, si escau, a la seva família, les orientacions i valoracions fetes sobre el procés d'execució i el compliment del pla d'intervenció.

3.2. Pla d'intervenció

- Entrevista amb la persona sotmesa a mesura i, si escau, amb la seva família.
- Coordinació, si escau, amb els professionals que hi han intervingut.
- Elaboració de l'informe final.

3.3. Informes a l'autoritat judicial

- L'objectiu és informar la instància judicial sobre la valoració global del compliment que es fa per part dels professionals implicats, així com la situació en què resta la persona un cop finalitzada la intervenció.
- Contingut: informe final, en el qual han de constar: dades judicials i personals; situació actual; valoració (evolució del seguiment); proposta. Aquest informe ha d'anar acompanyat, si escau, de l'informe del recurs.
- Temporalitat: un cop finalitzada l'execució de la mesura.

Punts clau

- El Codi penal preveu la suspensió o la substitució de penes curtes de presó no superiors a dos anys, i, en determinades circumstàncies, quan es tracta de delictes comesos a causa d'una drogodependència, penes no superiors a cinc anys.
- En els supòsits de suspensió, els òrgans judicials poden imposar a l'infractor, com a condició, el compliment d'obligacions o deures, com ara, el sotmetiment a programes de deshabituació, de salut mental, de realització de programes formatius, o el compliment de treballs en benefici de la comunitat, entre d'altres.
- Les característiques fonamentals són el seguiment i el control del compliment de la pena, el compliment de les obligacions o deures que ha imposat el jutge o el tribunal, i el suport socioeducatiu amb l'objectiu de potenciar la responsabilització i la integració social de la persona penada.

Bibliografia

BLAY GIL, E. (2007). *Trabajo en beneficio de la comunidad: regulación y aplicación práctica*. Barcelona: Atelier.

BRANDARIZ GARCÍA, J. A. (2002). *El trabajo en beneficio de la comunidad como sanción penal*. València: Tirant lo Blanch.

MANZANARES SAMANIEGO, J. L. (2008). *Suspensión, sustitución y ejecución de las penas privativas de libertad*. Granada: Comares.

TÉLLEZ AGUILERA, A. (2006). *Nuevas penas y medidas alternativas a la prisión*. Madrid: Edisofer.